

Список літератури

- 1.Бориславська, О. Курсова політика в умовах припливу іноземного капіталу в Україну [Текст] / О. Бориславська // Вісник НБУ. – 2009. – №1. – С. 16–20.
- 2.Гаджиев, Ш. Г. Международная миграция капитала в контексте современных тенденций мировой экономики [Текст] / Ш. Г. Гаджиев // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). – 2007. – №1. – С. 16–23.
- 3.Гайдучський, П. А. Міграційний капітал в країнах, що розвиваються [Текст] / П. А. Гайдучський. – К. : УкрІНТЕІ 2008. – С. 32–33.
- 4.Лук'яненко, Д. Г. Інвестиційний глобалізм: сучасні проблеми економічних досліджень [Текст] / Д. Г. Лук'яненко // Ринок цінних паперів України. – 2008. – № 5–6. – С. 17–21.
- 5.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.ukrstat.gov.ua/>>.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© В.О. Козуб, І.В. Шабанова, 2009.

УДК 330.341.1:330.5.009.12

О.А. Кулініч, канд. екон. наук
Н.М. Федоренко

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто сучасний стан та складові побудови інноваційної моделі економічного розвитку в Україні. Досліджено проблеми впровадження нових конкурентоспроможних технологій та товарів. Визначено заходи державного регулювання, спрямовані на підвищення ефективності інноваційної діяльності.

Рассмотрены современное состояние и составляющие построения инновационной модели экономического развития Украины. Исследованы проблемы внедрения новых конкурентоспособных технологий и товаров. Определены методы государственного регулирования, направленные на повышение эффективности инновационной деятельности.

The modern state and marking constructions of the innovative development model of the economy of Ukraine are considered. Problems of introduction of new competitive technologies and goods are investigated. The methods of state regulation directed on increase of innovative activity efficiency are defined.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ефективна організація інноваційного процесу більшою мірою, ніж наявність наукових шкіл визначає стан і перспективи розвитку інтеграційних процесів, визначає можливості виходу країни на лідируючі позиції у світі. У цьому контексті для України, яка має значний науково-технологічний потен-

ціал, особливого значення набуває формування інноваційної системи, задіяння інтелектуального капіталу для трансформації ринку промислових товарів, збільшення частки наукомісткої та високотехнологічної конкурентоспроможної продукції. Основна проблема, яка виникає у процесі пошуку шляхів інтеграції України у європейський науково-технічний та інноваційний простір, знаходиться у площині різних рівнів технологічного розвитку країн, віддалених від структури виробництва ЄС [1].

Проблема розробки та реалізації політики і стратегії інноваційного розвитку набуває для України особливої актуальності під впливом низки екзогенних та ендогенних чинників. Суперечливі та неоднозначні результати ринкової трансформації економіки негативно позначилися на процесах науково-технічного розвитку, оновленні технологічної бази виробництва, структурної перебудови національного господарства. В основу конкуренції як головної рушійної сили економічного зростання не були закладені інноваційні чинники, можливості ефективного нарощування людського капіталу та інших самовідтворювальних чинників. Водночас глобалізація економіки, приєднання України до СОТ, загострює проблему формування здатності країни виробляти товари і послуги, які б відповідали встановленим міжнародним стандартам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування інноваційного середовища, активізації інноваційної діяльності підприємств є об'єктом дослідження іноземних фахівців: С. Валдайцева, Д. Кокуріна, Б. Марота, М. Мунда та ін. Серед вітчизняних вчених свій внесок у дослідження даної проблеми внесли: О. Амоша, О. Власенко, А. Мазур, В. Геєць, М. Паладій, Я. Жаліло, Л. Федулова, В. Соловійов та ін.

Мета та завдання статті. Дослідження можливостей формування і використання інноваційного потенціалу України в процесі інтеграції національної економіки у світові та регіональні організаційні структури.

Визначення стратегій поведінки при впровадженні нових технологій та способів організації виробництва з метою підвищення їх конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загострення міжнародної конкуренції передбачає використання не тільки власного потенціалу, але і його нарощування за рахунок якісної зміни спеціалізації України в європейському просторі, підвищення частки інноваційної продукції з високою доданою вартістю в експорті та сфері послуг.

Глобалізаційні процеси, сучасні інформаційні та технологічні нововведення суттєво вплинули на умови конкуренції не тільки на міжнародних, але й на внутрішніх ринках. Функціонування та перспективи розвитку національних ринків стали значною мірою залежними від спроможності створювати та використовувати наукові ідеї, знання, інноваційні продукти та технології [1].

На сучасному етапі розвитку економіки України перешкодою для підвищення потенціалу міжнародної конкурентоспроможності країни є відставання у сфері інноваційних технологій. Як не парадоксально, в країні водночас з макроекономічним зростанням, що відбувалося за рахунок екстенсивних чинників, простежується падіння в інноваційно-технологічній сфері [3]. Необхідність переходу України до інноваційного типу економічного зростання в максимально стислі строки пояснюється тим, що екстенсивні чинники зростання – сприятлива кон'юнктура на світових ринках деяких товарів, можливість використовувати незадіяні виробничі потужності – вичерпали себе. Підвищення конкурентоспроможності продукції української промисловості можливе лише за умови технологічного переоснащення та розвитку наукоємних галузей виробництва [4].

Для побудови ефективної інноваційної моделі економічного розвитку необхідна наявність певних умов, а саме:

1. Створення системи економічної мотивації та інституційного середовища для висококваліфікованих і творчих особистостей.

2. Формування ефективного цілісного механізму інноваційного підприємництва, основою яких є взаємодія наукових колективів, інноваційно-впроваджувальних підприємств, венчурних фондів, промислових підприємств.

3. Створення нової нормативно-правової бази інституційного середовища, яке було б максимально адекватним для реалізації інтелектуального потенціалу та ділової активності бізнесу.

Реалізація першої складової пов'язана з відтворенням інтелектуального капіталу – його формуванням і використанням в інноваційній сфері. Розвиток інтелектоекономіки, який перебуває у прямій залежності від рівня розвитку країни, потребує значних фінансових ресурсів. За умови фінансових обмежень від України вимагаються неординарні зусилля і спеціальна політика проривного типу, запровадження дієвих заходів для стимулювання прогресивної структурної перебудови економіки та проведення ефективного реформування сфер, що впливають на відтворення інтелектуального капіталу. Країни ЄС для побудови динамічнішої економіки, яка базується на знаннях, об'єднали свої національні інноваційні системи в єдину мережу. Од-

ночасно з цим проголошено концепцію створення єдиного дослідницького простору Європи з метою об'єднання зусиль вчених різних країн [1].

Світовий досвід показує, що сьогодні не тільки передові, технологічно розвинені країни нарощують обсяги фінансування науково-технічної сфери, а й країни-аутсайтери ЄС, малі країни і, навіть, колишні пострадянські республіки.

Інноваційна діяльність охоплює не тільки наукові дослідження, розробку та реалізацію нововведень, а й усі інші види діяльності, що виникають в окремих фазах інноваційного процесу. Механізм організації інноваційної системи має забезпечити перетворення нововведення на реальний економічний процес, довести наукову ідею до практичного використання, що приносить доход. З метою пом'якшення впливу змін у ринковій кон'юнктурі підприємствам доцільно використовувати не тільки адаптивну поведінку, політику пристосування до змін ринкового середовища, але й активізувати власну інноваційну діяльність, розробляти та реалізовувати перспективні стратегії розвитку. Економічна наука та господарська практика напрацювали методи та прийоми вибору базової стратегії розвитку, а саме:

1. Стратегію обмеженого зростання застосовують у галузях зі стабільною технологією, мета розвитку встановлюється залежно від досягнутого рівня і коригується зі зміною умов.

2. Стратегію зростання, найчастіше застосовують у галузях зі швидко змінною технологією. Вона потребує значних фінансових ресурсів, тому на підприємствах України використовується досить рідко (галузь телекомунікацій).

3. Стратегія скорочення, доцільна за умов постійного погіршення фінансових показників діяльності, відсутності позитивної реакції на різні заходи, спрямовані на зміну ситуації (підприємства легкої промисловості, харчових і деревопереробних підприємств).

4. Комбінована стратегія найбільш сприятлива для великих підприємницьких структур, які функціонують одночасно у кількох галузях і мають можливість поєднання різних стратегій залежно від нових ринкових можливостей [2].

За останні роки в Україні інноваційну продукцію реалізовували понад 900 підприємств, її обсяг становив майже 30 млрд.грн. Понад 40% обсягу нової продукції – це продукція, що зазнала суттєвих технологічних змін або заново введена протягом останніх трьох років [1].

Сьогодні у більшості вітчизняних підприємств залишається тільки один спосіб вистояти у жорсткій конкурентній боротьбі – осво-

ювати і впроваджувати нові технології. Водночас вони мають сконцентрувати свої зусилля на тих технологіях, у разі впровадження яких можна бути переконаним, що корисний ефект від їх застосування дозволить окупили необхідні витрати. Зростаюча інтенсивність конкурентної боротьби проявляється в нових товарах, нових методах їх виготовлення, в інших господарських процесах на підприємствах, що дозволяють знизити витрати, покращити якість, досягти переваг у гнучкості, термінах виготовлення тощо. Тенденція розробки нових технологій вирішується як за допомогою внутрішньофірмових завдань самих підприємств, так і під впливом конкурентного тиску з боку всієї галузі. Щоб витримати суперництво в технологічній сфері та мати доступ до нових перспективних технологій, центри розвитку яких нерідко розкидані по всьому світові, передові високотехнологічні підприємства прагнуть проводити діяльність по можливості відразу в кількох високорозвинених індустріальних країнах. По-перше, при цьому полегшується просування товарів на національні ринки і забезпечується розробка для них специфічних товарних рішень. По-друге, маючи в таких країнах свої представництва, інтернаціональні компанії набувають кращого доступу до найважливіших джерел інформації та провідних закордонних науково-дослідницьких центрів; до того ж підвищується ймовірність більш раннього одержання даних про нові технологічні розробки [4].

Найчастіше нова техніка ставить перед підприємством складні завдання щодо впровадження технологічних і продуктових інновацій. З одного боку, управлінські рішення такого роду мають перспективні наслідки, тому що надалі спричиняють технологічну і, найчастіше, економічну переривчастість господарської діяльності підприємства і ведуть, як правило, до істотної зміни конкурентних позицій. З іншого боку, відмова або відстрочення впровадження нової технології може мати в майбутньому негативні наслідки для конкурентоспроможності цього підприємства. Концепція комп'ютерного інтегрованого виробництва (СІМ) передбачає комплексне використання виробничої, транспортної, комунікаційної, комп'ютерної, робототехніки тощо. Тому організації, що пропонують її впровадження, повинні розміщувати відповідні ноу-хау не тільки в даній галузі промисловості, але й у галузі автоматизації, передання й опрацювання даних, створення комп'ютерних мереж та ін. Деякі інтегруючі технології вже на ранній стадії свого розвитку можуть впливати на низку традиційних технологій, втілюватися в кількох сферах діяльності підприємства і спричиняти глибокі зміни в різних галузях виробництва.

Зростання складності технологій визначається величиною технічних ускладнень, пов'язаних з розробкою товарів на їх основі. Ці проблеми спричиняються збільшенням обсягу технічних інновацій, які зростають шляхом злиття різних технологій, а також диференційованими вимогами суспільства у сфері охорони здоров'я, безпеки та екології.

Просування на ринок та економічний успіх нових технологій залежать не тільки від їх економічної ефективності, але й значною мірою від їх сприйняття суспільством. Соціальні конфлікти при впровадженні нових технологій як наслідок викликані ними заміни наявних технологій є найважливішим чинником у разі просування нових технологій на ринок. Нові технології легко сприймаються в тому випадку, коли розроблені на їх основі продукти чи процеси незначно відрізняються від колишніх, тобто якщо технологічний стрибок є не дуже великим і користувач не повинен принципово змінювати свою поведінку. Крім того, немає цілковитої впевненості в тому, що з новими товарами не пов'язані також і нові недоліки, проблеми, побічні ефекти, негативні наслідки та ін., які на момент впровадження нововведень поки що невідомі, а тому їх неможливо прогнозувати [2].

Підприємства, що перебувають в однаковому ринковому оточенні, найчастіше використовують дуже різні стратегічні концепції технологічного розвитку. Одні підприємства, освоюючи нові технології, виводять на ринок успішні продуктові інновації, в інших розвиток технологій або стоїть на місці, або рухається в мало перспективному напрямі, що не призводить до успіху на ринку. Таким чином, розвиток технологій є хоча й необхідною, але недостатньою умовою ринкового успіху, тому що конкурентні переваги досягаються лише у тому випадку, коли нова технологія сприймається споживачем.

Висновки. Головна мета організаційних структур на всіх рівнях господарювання в Україні має бути націлена на забезпечення докорінної структурної та технологічної модернізації виробничої бази більшості галузей виробництва, підвищення ділової активності та ефективності виробництва, поліпшення інвестиційного клімату та інноваційної діяльності.

Для становлення провідної ролі високотехнологічних виробництв як основи необхідна чітка і послідовна науково-промислова політика в контексті реалізації стратегії соціально-економічного розвитку країни із зрозумілими цілями і завданнями, з дійовими соціально-економічними механізмами адаптації виробництва до роботи відповідно до запитів мінливого ринку. Такий підхід дозволить українській економіці долучитися до глобальних контекстів світових зв'язків і на-

дати динаміки науково-технологічному розвитку. [2]. Одним з першочергових напрямів у підвищенні ефективності промислового виробництва залишається проблема вдосконалення його технологічної структури. Держава має підтримувати ті інновації, які вкладаються у виробництва вищих технологічних укладів або поліпшують ресурсну базу економіки (сприяють екологізації виробництва, ведуть до зростання людського капіталу, забезпечують впровадження проектів з енергозбереження тощо) [3].

Список літератури

1. Сизоненко, В. Політика і стратегія інноваційного розвитку України: євроінтеграційний аспект [Текст] / В. Сизоненко // Вища школа. – 2008. – № 6. – С. 29 – 36.
2. Федулова, Л. Перспективи інноваційно-технологічного розвитку промисловості України [Текст] / Л. Федулова // Економіка України. – 2008. – № 7. – С. 24 – 35.
3. Шира, Т. Б. Вплив інноваційно-технологічного потенціалу підприємства на конкурентоспроможність інноваційного продукту [Текст] / Т. Б. Шира // Фінанси України. – 2006. – № 1. – С. 43 – 51.
4. Якубовський, М. Інфраструктура – фактор прискорення інноваційного розвитку промисловості [Текст] / М. Якубовський, В. Шукін // Економіка України. – 2007. – № 2. – С. 27 – 36.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© О.А. Кулініч, Н.М. Федоренко, 2009.

УДК 339.187.6(477)

В.А. Тупчій, канд. екон. наук (ПФ ХДУХТ, Первомайськ)

Ю.І. Тупчій, канд. екон. наук (ПФ ХДУХТ, Первомайськ)

Н.В. Бондаренко, (ПФ ХДУХТ, Первомайськ)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ

Розкрито економічну природу лізингу як особливого виду фінансових послуг. Виявлено відмінність лізингу від оренди. Висвітлено основні переваги та проблеми лізингу в Україні, запропоновано комплекс заходів щодо найліпшого його розвитку.

Раскрыта экономическая сущность лизинга как особенного вида финансовых услуг. Вывявлено отличие лизинга от аренды. Высветлены основные преимущества и проблемы лизинга в Украине, предложен комплекс мероприятий по улучшению его развития.

Disclosed to the economic essence of leasing as a special type of financial services. Revealed distinct from the lease rental. Vysvetleny main advantages and